

УДК 712.26(4 УКР)+728.83(4УКР)
ББК 63.3(4УКР-4ХМЕ).Л6+28.088 Л64
М 13

М 13 **Маєток. Науково-краєзнавчий збірник Державного історико-культурного заповідника «Самчики». – Самчики, 2011. – 180 с.**

До збірника увійшли матеріали Міжнародної наукової конференції «Палацово-паркові ансамблі: простір життя й культури», яка відбулася 20–21 травня 2011 року в Державному історико-культурному заповіднику «Самчики»

В збірнику розміщені матеріали, розраховані на науковців, краєзнавців, студентів, усіх, хто вивчає і цікавиться маєтковим (палацово-парковим) мистецтвом

*Друкується за рішенням Науково-методичної ради
Державного історико-культурного заповідника «Самчики»
(протокол № 12 від 27 квітня 2011 року)*

Редактор: Пажимський Б. О. директор ДІКЗ «Самчики»

Редакційна колегія: Пажимський О. М. старший науковий співробітник
ДІКЗ «Самчики»

Пажимський Б. О. директор ДІКЗ «Самчики»

Матеріали друкуються згідно подання авторів

*Фото на обкладинці: таріль. Імператорський фарфоровий завод
(м. Санкт-Петербург). ХІХ ст.. З палацу маєтку «Самчики»
М. П. Шестакова (дарунок родини заповідникові)*

7. Dudziński Jarosław. Działania Piotra Strzyżewskiego w Galicji Wschodniej w czasie wojny polsko – austriackiej w 1809 r.//© napoleon.org.pl
8. Niemcewicz J.U. Podróże historyczne po ziemiach polskich między rokiem 1811 a 1820 odbyte. – Paryż – Petersburg, 1858.
9. Osinski M. Zamek w Zolkwi. – Lwow, 1933.
10. Szajnok Teodor. Zabytki Żółkiewskie wydane we Lwowie kosztem własnym w roku 1867.

Цанко Юлія

м. Батурин

ДО ІСТОРІЇ РОДОВОДУ РОЗУМОВСЬКИХ В XX – XXI СТ.

К. Розумовський останній гетьман України, саме за його гетьманування Батурин мав статус столиці Гетьманщини з 1750, по 1764 р. Не полишає Батурин К. Розумовський і після скасування Гетьманства, з 1794 р. постійно проживає в Батурині. Протягом 1799–1803 рр. на замовлення К. Розумовського та за проектом відомого шотландського архітектора Ч. Камерона, зводиться грандіозний палацово-парковий ансамбль [1].

Після смерті К. Розумовського в 1803 р., ансамбль у спадок передається його сину Андрію Кириловичу, який і був його останнім власником. На жаль, по лінії Андрія Кириловича рід Розумовських не продовжився. Незважаючи на те, що у К. Розумовського було 11 дітей, вже в XIX ст. рід Розумовських припинив своє існування в Російській імперії по чоловічій лінії.

Сьогодні за кордоном проживають прямі нащадки гетьмана по лінії сина Григорія Кириловича. Цікавість істориків та науковців до життя і діяльності родини Розумовських не згасає і понині. 21 вересня 1998 р. Батурин вперше за роки незалежності України відвідали нащадки Кирила Григоровича – Олександр та Марія Розумовські, їх діти, племінники та інші представники роду. Після цього візиту з нащадками Розумовського та колективом заповідника зав'язалися дружні стосунки. Зокрема з Марією Розумовською розпочалося активне листування, а вже пізніше з її племінником Григором Розумовським. 3 березня 2003 р. до НІКЗ «Гетьманська столиця» Марією Розумовською були надіслані світлини з родинного фотоархіву. Ці надіслані світлини в Україні ніде раніше не публікувалися, вони становлять велику цінність для дослідження історії декількох поколінь графської родини.

(1895–1983 рр.), на якій невдовзі одружився, їх весілля відбулось в лютому 1922 р. Фото 7 з весілля Андрія та Катерини. Оселилося подружжя в маєтку Дольні Животице, де і промайнуло їхнє щасливе життя [6]. Помер Андрій Камілович в 1981 р. Після себе залишив двох синів: Олександра та Андрія та трьох доньок Марію, Дарію та Ольгу.

Найстаршою в родині Андрія була Марія, яка народилася в 1923 р. Марія Андріївна 40 років працювала в Австрійській Національній бібліотеці у Відні. Заміжньою не була. Зараз вона працює старостою у православному храмі.

Ось, що пише про свою родину в листі від 8 березня 1999 р. Марія Розумовська: «Я праправнука гетьмана. Мой отец Андрей Камиллович имел имя в северной части республики в Силезии. Моя мать урожденная кн. Сянт-Витгенштейн, правнучка фельдмаршала, была русской эмигранткой 1918 г. От нее мы научились говорить по-русски. В 1946 г. мы были вынуждены покинуть родную землю. С тех пор мы живем в Вене» [7]. В наступних листах Марія пише про свою родину.

Дарія Андріївна 1925 р. н., вийшла заміж за швейцарця, зараз проживає в Женеві, має 4 дітей. Олександр Андрійович 1931 р. н., одружений на датчанці, має трьох дітей. Андрій Андрійович 1929 р. н. працював журналістом в німецькій газеті, має трьох дітей. Ольга Андріївна 1927 р. н. працювала в Австрійській авіакомпанії АУА, заміжньою не була [8].

31.09.2009 р. до заповідника надійшов лист Грегора Розумовського, племінника Марії Андріївни. Ось що пише Грегор про свою родину: «Відносно мого батька та «дерева» родини. Мій батько був найстаршим сином графа Андреаса Каміловича Розумовського. Його християнське ім'я було також Андреас, отже Граф Андреас Розумовський народився в Чехословаччині в 1929 р., помер в Відні 2002 р. Він одружився на моїй матері в 1959 р., в німецькому місті Ліч. Її християнське ім'я Дорожена, її прізвище було «принцеса Зольмс-Хоензольмс-Ліч», вона була дочкою «Принца Германа Отто до Зольмс-Хоензольмс-Ліч». Мої батьки мали 3х дітей: моя старша сестра, Кіра 1960 р. н., вийшла заміж та живе в Англії, моя друга сестра Катаріна, 1961 р. н. живе в Австрії. Останньою дитиною з цього шлюбу був я, народився в Німеччині, в 1965 р. Взагалом, мої батьки мають 11 онуків» [9].

Грегор Розумовський вивчав історію середніх віків та новітню історію.

Зараз він працює консультантом-політологом та очолює комерційну фірму, яка займається консалтингом для Євросоюзу. Грегор також керує спілкою культури та мистецтва. В 1992 р. Грегор одружився на Єлизаветі фон Фоглар-Дайнхардштайн з австрійської знатної родини. Має трьох доньок Ану, Ксенію, Леону, Софію. Проживає граф Розумовський зі своєю великою родиною у Віденському маєтку [9].

Каміл Львович Розумовський, правнук гетьмана, став першим нащадком, який проявив цікавість до України. На фото 1, Каміл Розумовський, який народився 21 серпня 1852 р. в Моравії в австрійському місті Тропау [2]. Навчався Каміл у віденській гімназії Терезіанума. Каміл Львович гарно володів французькою, німецькою, англійською, італійською мовами. Декілька семестрів він вивчав юриспруденцію, потім пішов працювати державним службовцем. Спочатку працював в провінції Нижня Австрія та Моравія на державній адміністративній службі, а потім в Відні в міністерстві внутрішніх справ. 6 вересня 1882 р. Каміл Львович одружився на Марії Вінер фон Вельтен, дочці заможного віденського промисловця та землевласника [3], на фото 3, подружжя Розумовських Каміл і Марія.

Після смерті тестя Каміл отримав величезний спадок. Він залишив державну службу, почав з захопленням цікавитися історією свого роду. В період з 1891 по 1912 рр. Каміл Львович чотири рази приїздив у Росію, хоча російською мовою він знав лише декілька слів. В 1909 р. Каміл разом з сином Левом на автомобілі об'їхав батьківщину своїх пращурів, відвідав місця, які пов'язані з родиною Розумовських в Україні м. Глухів, м. Батурин, м. Козелець, м. Почеп [4]. В Батурині Каміл Львович Розумовський пожертвував на відновлення палацу свого прадіда 150 тис. австрійських крон. Подорожуючи разом з батьком Лев Камілович на батьківщині славетного гетьмана робив різноманітні фото. Як пише в своєму листі Марія Розумовська від 9 травня 2002 р.: «Лев Камілович не был опытным фотографом, часто снято только половина того, что хотел изобразить» [5]. Фото 4 зроблено саме графом Левом Розумовським в Лемешах. Лев Камілович загинув в 1915 р., в часи Першої світової війни.

Крім Лева у Каміла Львовича було ще четверо дітей Єлизавета, Марія, Каміл, Андрій. На фото 5, граф Каміл і графиня Марія Розумовські з дітьми, вересень 1905 р.

Єлизавета Камілівна (1886–1946 рр.), в заміжжі була за бароном Йозефом Цесснер-Шпітценбергом. В їх шлюбі народилося 3 сини та 2 доньки. Марія Камілівна (1889–1976 рр.) в заміжжі за графом Шпігельфельдом.

На фото 6, Андрій Камілович Розумовський (1892–1981 рр.), він був найменшим в сім'ї. Народився у 1892 р. Андрій приймав участь в Першій світовій війні на боці Австро-Угорщини, керував полком в Станіславі. В 1914 р. потрапив в полон до російських військ і три роки провів в таборі для військовополонених, де і навчився говорити російською мовою. В 1918 р. Андрій повернувся на батьківщину, але Австро-Угорської монархії вже не існувало, і він став громадянином Чехії. Влітку 1921 р. Андрій відвідував свою сестру Марію в маєтку Мульч, який знаходився в Сілезії. Там він познайомився з Катериною Миколаївною Сянт-Віттгенштейн

Під час останнього візиту в Батурин Грегора Розумовського, в день відкриття палацу К. Розумовського, яке відбулося 22 серпня 2009 р., ним було подаровано шаблю К. Розумовського. Сьогодні нащадки славного гетьманського роду бережуть пам'ять про свою знатну родину і продовжують носити графський титул.

Джерела та література

1. Козьян Г. Чарльз Камерон. – Л., 1987. – С. 142
2. Модзалевський В. Малоросійський родословник. Т.IV. – К., 1914. – С. 232.
3. Васильчиков А. «Семейство Разумовских» Т.II. – С. П., 1880. – С. 169–184.
4. Батурин: сторінки історії. Збірник документів і матеріалів./За ред. Коваленка О. Б. та ін. – Ч., 2009.- С. 380.
5. Лист Марії Розумовської. 9.05.2002. БІМ кв 5–3357, д-3–1270.
6. Розумовська М. Розумовські при царському дворі. – П., 2004. – С. 249.
7. Лист Марії Розумовської. 8.03.1999. БІМ кв 5–3355, д-3–1268.
8. Лист Марії Розумовської. 13.01.2000. БІМ кв 5–3354, д-3–1267.
9. Лист Григора Розумовського. 31.09.2009.

Кушнір Віталій

с. Затурці

ПОМІСТЯ ЛИПИНСЬКИХ В ЗАТУРЦЯХ І ЙОГО ВЛАСНИКИ

Об'єкти шляхетської посілості на Волині впродовж тривалого часу займали провідні місця у виробництві сільськогосподарської продукції, розвитку інфраструктури, пропагуванні передових способів організації процесу виробництва, були свосередними осередками культури та освіти. Яскравим прикладом цього може служити маєток Липинських в с. Затурці нинішнього Локачинського району Волинської області.

Історична довідка подає: «Належали Затурці свого часу до роду Гулевичів-Затурецьких. Поділені потім одним з Гулевичів між дочками, дістались Затурці в початку ХУІІ століття двом родинам: Підгороденським і Лабодовським, перші з яких у 1620 р. фундуєть будівництво костелу з кляштором по-Августиянським. Через сто років частина маєтку, будучи власністю Лабодовських, переходить у володіння родини сучасного власника» [3,864].

Фото 6. Андрій Камілович Розумовський

Фото 7. Весілля Андрія та Катерини Розумовських

Фото 1. Каміл Львович Розумовський

*Фото 3. Подружжя
Розумовських Каміл і Марія*

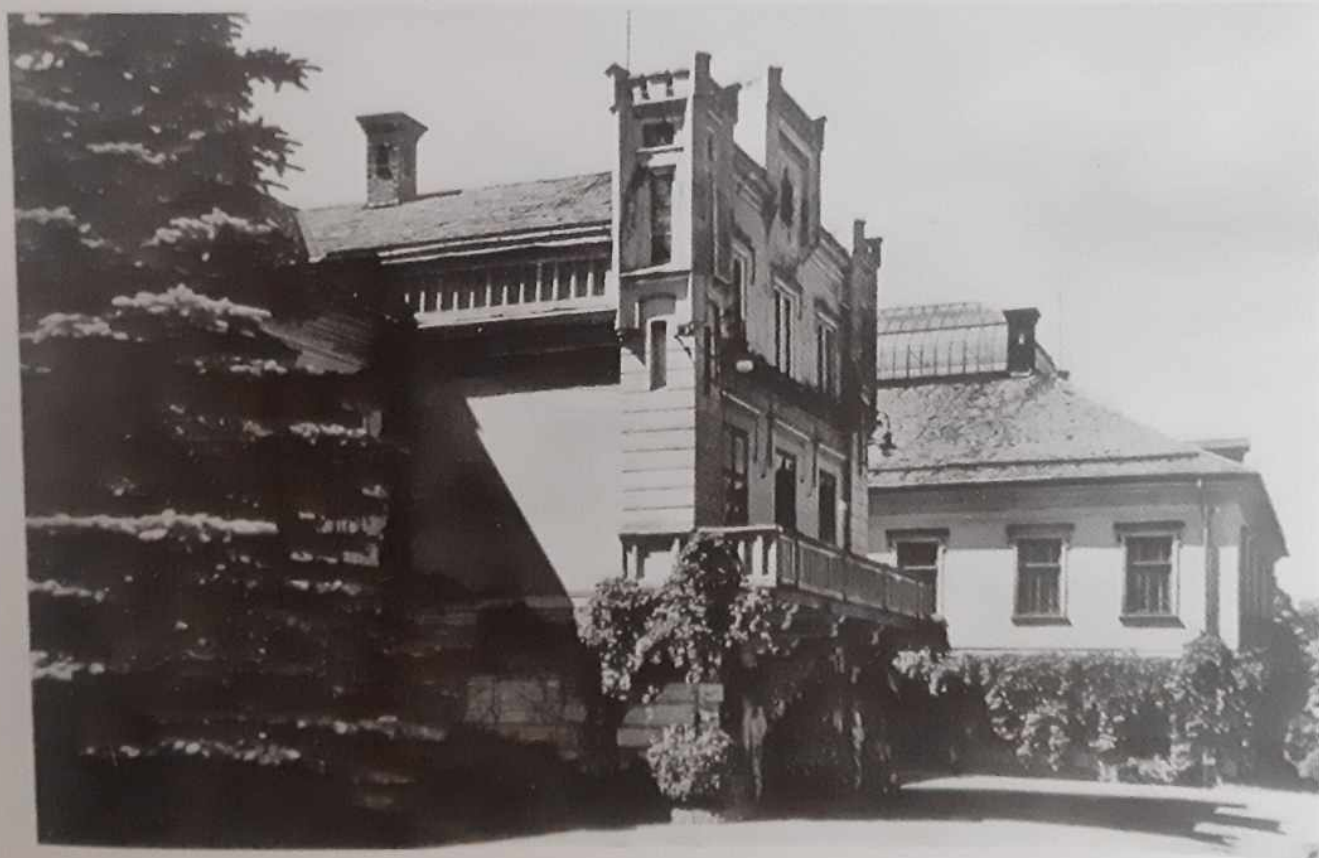

Фото 2. Замок в Тронау (Чехія)

Фото 4. Лев Розумовський в Лемешах

Фото 5. Каміл і Марія Розумовські з дітьми, вересень 1905 р.